



## AMASYA ÖZELİNDE TÜRK KADINININ TARİH ALGISI ÜZERİNE NİTEL BİR ÇALIŞMA

### A QUALITATIVE STUDY on the HISTORY PERCEPTION of TURKISH WOMEN in AMASYA

Gönül Türkan DEMİR\*

Emine ALTUNAY ŞAM\*\*

**Öz:** Geçmişten bugüne değişen dünya koşulları, karşılaşılan sorunlar bunların çözüm arayışları insanlığı geçmiş deneyimlerden faydalanmaya zaruri kılmıştır. Bu ihtiyaç tarih biliminin doğmasını sağlamıştır. Tarih eğitimi bireyin kültürel mirası tanımasına, geçmişe tanık olmasına bu yolla aidiyet ve kimlik duygusunun güçlenmesine yardımcı olur. Bu kimliğin kazanımında eğitimin ilk basamağı olan ailede bireyin yetişmesinde önemli katkısı olan annenin etkisi önemlidir. Bu çalışmanın amacı, tarih boyunca toplumda annelik başta olmak üzere çok önemli sorumluluklar üstlenmiş olan Türk kadınının tarih algısını günümüz boyutuyla incelemektir. Çalışan ve ev hanımı konumundaki Türk kadını, toplumun her kademesinde işlevsel biçimde varlığını hissettirirken, aynı zamanda bir anne olarak önemli bir sorumluluğu da yüklenmiştir, buna bağlı olarak kadınların toplumsal değer ve birikimin gelecek nesillere aktarılmasındaki katkısı büyüktür. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılan bu çalışma ile Türk kadınının tarihin gerekliliği hususundaki bilinci ve tarihe gösterdikleri hassasiyet ortaya konulmuştur. Çalışma grubunu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yoluyla Amasya’da yaşayan ev hanımı, çalışan ve 60 yaş üstü kadınlardan 13 kişi oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan katılımcılar gönüllülük esasına dayalı olarak belirlenmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucunda toplanan veriler NVivo nitel veri analizi programı yardımıyla analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda kadınların özellikle anne olarak kendi çocuklarına tarih sevgisini aşılamaya çalıştıkları, tarih biliminin önemini aile yaşantılarında da ortaya koydukları anlaşılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Tarih, Kadın, Tarih Algısı, Toplum Bilinci

**Abstract:** The changing conditions of the world from the past to the present, the problems encountered, and the search for solutions, have made mankind to benefit from past experiences. This need has led to the birth of the science of history. History education helps students to know their cultural heritage and their past and in this way they develop identity. The influence of the mother who contributed to the growth of the individual in the first step of the education in the acquisition of this identity is important. The purpose of this study is to

\* Arş.Gör., Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, E-posta: [gturkan.demir@dpu.edu.tr](mailto:gturkan.demir@dpu.edu.tr)

\*\* Doç. Dr., Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, E-posta: [emine.sam@hotmail.com](mailto:emine.sam@hotmail.com)

investigate the history perception of Turkish women who play a great key role throughout history. The Turkish women as working mothers and housewives make feel their functional existence at every level in the society and they have responsibility as mothers. As a result, they contribute to transfer values and experiences to the new generation. This study was carried by using qualitative method and it provided the sensitiveness of the Turkish women towards history and conscious. The working group constitutes 13 people from housewives, employees and women over 60 years living in Amasya through maximum diversity sampling from purposeful sampling methods. The participants were determined by voluntarily. The obtained data was analysed by using NVivo qualitative data analysing program. At the end of the study, women especially the mothers help their children know their history and the importance of knowing history in their lives.

**Keywords:** History, Woman, History Perception, Consciousness of the Society

## Giriş

“Tarih nedir?” sorusu pek çok araştırmacı ve tarihçi tarafından cevaplandırılmaya çalışılmıştır. Collingwood (2015:40), tarihin ne olduğu, ne hakkında olduğu, nasıl işlediği ve ne için olduğu sorularını, bir ölçüde farklı insanların farklı biçimde yanıtlayacağı sorular olarak ifade etmiştir. Ancak bu farklılıklara karşın, yanıtların arasında geniş ölçüde benzerliklerin olabileceğine de dikkat çekmiştir.

Carr (1996:13), “tarih nedir?” sorusunu cevapladığımız zaman, cevabımızın farkında olsak da olmasak da zaman içindeki kendi tutumumuzu yansıttığını ve daha kapsamlı bir soruya, içinde yaşadığımız toplum hakkında ne düşündüğümüz sorusuna vereceğimiz cevabın bir parçasını oluşturduğunu söylemektedir.

Halkin (2000:4), tarih kelimesini bilgi ile birleştirerek tanımladığında, insanların geçmişini inceleyen ve onların sosyal kapsamlı eylemlerinin bir tablosunu takdim eden bir disiplin şeklinde ifade etmiştir.

Güler (2012:60) ise, tarih kelimesine toplum tarafından üç farklı anlam yüklendiğini belirtirken bu anlamları şu şekilde ifade etmektedir; “Tarihin üç farklı anlamını iyi bilmek ve değerlendirmek gerekmektedir. Bunlar zaman (kronoloji) olan “tarih”, geçmiş olan “tarih” ve bilim olan “tarih”. Bunlar birbirleriyle çok yakından ilişkilidir ama birbirinden farklı bir durumu içerirler.” Bu üç farklı tarih algısı toplumun tarihi anlamlandırması sonucu oluşmaktadır. Birinci anlamda tarih “zaman”la eş anlamlı kullanılmaktadır, ikinci anlamda tarih “geçmiş, geçmiştekiler”le eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Üçüncüsünde ise tarih, insan etkinliklerini sorgulayan, araştıran, inceleyen, algılayan, karşılaştırma yapan, ilişkilendiren, değerlendiren, çıkarımlar

yapıp üretim gerçekleştiren eylem ve yöntemleri içeren “bilim”le eş anlamlı olarak değerlendirilmektedir. Güler’e (2012) göre bilim olan tarih ilk iki anlamı bünyesinde barındırmaktadır. İlk iki anlamın içeriği bilim olan tarihin hareket noktasını oluşturmaktadır. Hatta zaman ve geçmiş olmadan bilim olan tarihin dayanaklarından ve varlığından bile söz edilemeyeceğini ifade etmektedir (Güler, 2012 :61).

Özbaran (1995:28), tarihin pek çok yanıyla memnun edici olmayan bir bilgi dalı olduğunu; güvenilmez, değişkenlik gösteren, çoğu zaman da inkâr edici olduğunu ancak bu niteliklerinden dolayı da değerli olduğunu ifade etmiştir. Tarihin, beşeri görüntüyü doğru yansıttığını, bu nedenle de eğitimimiz ve kendimizi algılayabilmemiz için gerekli olduğu üzerinde durmuştur. Tarihin yalnızca geçmişi değil, günümüzde olup bitenleri anlayabilmemizi sağlayan, gelecekte ne olabilir sorusuna karşılık verebilecek cevabı bulmamıza yardım eden gerekli bir öge olduğunu dile getirmiştir. Geçmişin değişmediğini ancak bizim geçmişi algılama, kabullenme, yönlendirme niyetlerimizin sürekli değiştiğinin altını çizmiştir (Özbaran, 1995:61).

Bu konuda “tarih ne içindir?” sorusuna Collingwood, “kendinizi bilmeniz, ilk olarak bir insan olmanın ne demek olduğunu bilmeniz, ikinci olarak, olduğunuz insan olmanın ne demek olduğunu bilmeniz, üçüncü olarak, olduğumuz insan olmanın ve başka biri olmamanın ne demek olduğunu bilmeniz anlamına gelir. Kendinizi bilmeniz ne yapabileceğinizi bilmeniz anlamına gelir; kimse ne yapabileceğini denemeden bilmediği için de insanın ne yapabileceği konusundaki tek ipucu ne yaptıdır. Öyleyse, tarihin değeri bize insanın ne yaptığını, böylece insanın ne olduğunu öğretmesidir” şeklinde cevap vermiştir (Collingwood, 2015:43-44).

Kütükoğlu (2008:5), ise tarihin, insanlarda ahlak şuurunu uyandırıp manevi değerlerin gelişmesinde rol oynadığını, aileden başlayıp millete doğru gelişen bir sevgi ve bağlılığın doğmasına imkân hazırladığını ifade etmektedir. Böylece tarih sayesinde, bir ferдин ait olduğu milletin, üstünde yaşadığı vatan topraklarının geçmişini öğrenme ve araştırma arzusunu ortaya çıkardığını dile getirmiştir. İnsanların doğru sonuçlara ulaşmaları için yardımcı olacak bir düşünce tarzına ihtiyaç duyulması da tarihin önemini ortaya koymaktadır. Kendini tanımayan, geçmişini bilmeyen bir toplum hafızasını kaybetmiş bir insan gibi anlaşılabilir. Bütün insanların geçmişten ders ya da cesaret almaya, onu öğrenmeye ve tecrübe birikimini devralmaya ihtiyacı olduğu görülmektedir (Uzun, 2006: 2-3). Bu durum toplumsal tarih bilincinin önemini ortaya çıkarmaktadır.

Toplumsal tarih bilinci konusunu Tekeli (2000:12) şu şekilde açıklamıştır; “bir bireyin geçmişe ilişkin yorumu, yaşadığı günü algılama biçimi ve geleceğe yöneliminin, bir anlatı içinde bütünlüğünün kurulması, gerçekte iki önemli işlev görmektedir: Bunlardan birincisi bireyin kendisini bir zaman akışı içinde görmesini ve değerlendirmesini sağlamaktır. İkincisi ise, böyle bir formasyona yüklenen kararlılık dolayısıyla, bireylerin gelecekteki davranışlarının beklenir hale gelmesidir. Böylece toplumda değişme normalleştirilmiş olur. Normalleştirilmiş olguların bulunduğu bir ortamda ise, insanlar huzur duyarak yaşayabilirler”. Bu ifadelerden de anlaşıldığı üzere, bireyin geçmişle ilgili sahip olduğu bilgi birikimi, onun gelecek algısını doğrudan etkilemektedir. Özellikle modern toplumda bu durumun toplumsal huzurun anahtarı olduğu ortaya çıkmaktadır.

Görüldüğü gibi bireylerin ihtiyaçları ve toplumun beklentileri arasındaki dengeyi sağlamada, insanlara gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırma bakımından sosyal bilimlere önemli sorumluluklar düşmektedir (Altunay Şam, 2007:2).

İçinde yaşadığı toplumun bir parçası olan bireyin tarih bilinci oluşturması için, öncelikle ister sosyalleşmesinin ister kendi yaşam deneyiminin etkisiyle, tarihin farkında olması gerekmektedir. Tarih bilincinin belirleyicileri ise; 1)sosyalizasyon süreci, 2)kişiye ve konuma bağlı farklılıklar, 3)bilgi, 4)değerler, ideolojik yönelimler, 5) sorumluluklar, vaziyet alışlar olarak belirtilmiştir (Tekeli, 1998: 25-28).

Tarih bilincinin bireye geleceğe bakış açısında bir sorumluluk yüklüyor olması, bireyin içinde bulunduğu toplumun bir parçası olduğu gerçeğini vurgulamaktadır. Nesiller arasındaki sorumluluklara duyarlı olan bir algının yada düşüncenin, aynı neslin üyeleri arasındaki sorumluluklar konusunda da duyarlı olunmasını kaçınılmaz kılmaktadır (Tekeli, 2000: 14).

Bu bağlamda tarihin konusunun ve tarih bilincine sahip olmanın öneminin hem bireysel hem de toplumsal boyutta düşünülmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Toplumu oluşturan en önemli unsurlardan olan kadının, tarih boyunca içinde bulunduğu toplumdaki konumu ve değeri, içinde yaşanan dönemin özelliklerine göre şekillenmiştir. Ancak yapılan çalışmalar göstermektedir ki, kadın genel anlamda toplumsal olarak ikinci planda bırakılmıştır (Karapehlivan Şenel, 2012:246-247). Ancak Türk aile yapısını inceleyen çalışmaların ortaya koyduğu en önemli sonuçlardan birisi Türk toplumunda kadına verilen önem ve onun toplumsal konularda üstlendiği rolün etkinliğidir (Yaşar Ekici, 2014: 213-215). Türk kadını gerek İslam öncesi dönemde

gerekse İslamiyet'ten sonraki dönemde çağdaşlarına göre toplum içinde hep daha ileri bir düzeyde bulunmuştur (Telliöglu, 2016:222).

Bu çalışmada toplumsal birlik ve beraberliğin sağlanması açısından oldukça önemli olan tarih bilimi ile ilgili olarak Türk kadınının algıları ortaya konulmak istenmiştir.

### **Araştırmanın Amacı ve Önemi**

Bu çalışmanın amacı, tarih boyunca toplumda çok önemli bir yere sahip olmuş olan Türk kadınının günümüzdeki tarih algısının incelenmesidir. Toplumun şekillenmesinde özellikle üstlendiği anne rolüyle çok büyük bir etkiye sahip olan kadınların, toplum açısından oldukça önemli bir disiplin olan tarih konusuna bakış açılarının ortaya konulması büyük önem taşımaktadır. Günümüzde kadınların toplumun her kademesinde etkin bir şekilde varlığını hissettirmesi, ister çalışan kadın isterse ev hanımı olarak toplumsal değerlerin gelecek nesillere aktarılmasındaki katkılarının yadsınamaz olduğunu göstermektedir.

Toplumunu derinden etkileyen kadınların, toplum için oldukça önemli olan bir konudaki görüşleri de oldukça önemli görülmüştür. İçinde bulunduğu toplumun şekillenmesinde her dönem etkin rol üstlenen Türk kadınının tarih algısına yönelik bir çalışmanın daha önce yapılmamış olması ve ülkemizin içinde bulunduğu konjonktür çalışmanın önemini derinleştirmektedir.

### **Araştırmanın Problem Cümlesi ve Alt Problemler**

Bu çalışmada Türk kadınının tarih algısı nasıldır? Sorusuna cevap aranmıştır. Bu sorudan yola çıkarak şu alt problemler belirlenmiştir;

- Türk kadınının tarihin anlamına yönelik görüşleri nelerdir?
- Türk kadınının tarihin önemine yönelik görüşleri nelerdir?
- Türk kadını tarihle ilgili bilgilere nasıl ulaşır?
- Türk kadınının tarihin kaynaklarına yönelik düşünceleri nelerdir?
- Türk kadınının tarihe karşı tutumu nasıldır?

## **Yöntem**

### **Araştırma Modeli**

Türk kadınının günümüzdeki tarih algısının incelenmesi amacıyla gerçekleştirdiğimiz bu çalışma, standartlaştırılmış açık uçlu görüşme yaklaşımıyla yapılandırılmış fenomenoloji (olgubilim) deseniyle gerçekleştirilmiş nitel bir çalışmadır. Fenomenoloji deseniyle yapılan araştırmalar, farkında olduğumuz ancak tam anlamıyla kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 78).

Standartlaştırılmış açık uçlu görüşme yaklaşımı ise dikkatlice yazılmış ve belirli bir sıraya konmuş bir dizi sorudan oluşur ve her görüşülen bireye bu sorular aynı tarzda ve sırada sorulur. Yaklaşımın bu özelliği görüşmeci yanlılığını ve öznelliğini azaltan önemli bir faktördür. Standartlaştırılmış açık uçlu görüşme, bir araştırmacının başkaları tarafından tekrar edilmesi olasılığını önemli ölçüde artırır. Çalışmada kullanılan görüşme formu hazırlanırken Yıldırım ve Şimşek tarafından belirtilen ilkeler olan kolay anlaşılabilir sorular yazma, odaklı sorular hazırlama, açık uçlu sorular sorma, yönlendirmekten kaçınma, çok boyutlu soru sormaktan kaçınma, alternatif sorular ve sondalar hazırlama, farklı türden sorular yazma, soruları mantıklı bir biçimde düzenleme ve soruları geliştirme ilkeleri göz önünde bulundurulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 151-156). Görüşme verileri ses kayıt cihazıyla kayıt edilmiş ve görüşmeler tamamlandıktan sonra dökümleri yapılarak analiz işlemi gerçekleştirilmiştir.

### **Çalışma Grubu**

Çalışma grubunun özelliğinden dolayı amaca yönelik örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle örneklem belirlenmiştir. Amaca yönelik örneklemede araştırmacı önce evrendeki varyasyonlardan ilgilendiği bir tanesini belirler daha sonra bu varyasyonu yansıtacak bir örneklem seçer (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2013: 92). Amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yapmada genel amaç, genelleme yapmak için bu çeşitliliği sağlamak değildir, tam tersine çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır. Maksimum çeşitlilik gösteren küçük bir örneklem oluşturmanın iki önemli faydası vardır bunlar; örnekleme dâhil her durumun kendine

özgü boyutlarının ayrıntılı bir biçimde tanımlanması ve büyük ölçüde farklı özellik gösteren durumlar arasında ortaya çıkabilecek ortak temalar ve bunların değerinin ortaya çıkarılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013:137).

Buna göre çalışmada örneklem olarak, Amasya'da yaşayan kadınlardan ev hanımı, çalışan ve 60 yaş üstü olarak belirlenen üç gruptan toplam 13 kişi seçilmiştir. Görüşmeciler belirlenirken gönüllülük esası dikkate alınmıştır. Çalışmanın amacında toplumun şekillenmesinde kadının anne rolüne dikkat çekildiği için katılımcıların anne olması öncelik taşımıştır. Bununla beraber gönüllü katılımcılar arasında çocuk sahibi olmayan iki katılımcı bulunmaktadır. Araştırma süresinde kolaylık sağlaması ve görüşme zamanlarının planlanmasını kolaylaştırmak adına ev hanımlarından oluşan grup Amasya Belediyesi Kültür Evleri bünyesindeki kursiyerler arasından seçilmiştir. Bu görüşmeler için Amasya Belediyesinden gerekli izinler alınmıştır. Çalışan grup ve 60 yaş üstü grup katılımcıları ise özellikle eğitim dışı sektörlerde görev yapan kadınlardan (doktor, hemşire, bankacı, kamu memuru, vs.) gönüllülük esasıyla seçilmiştir. Katılımcıların demografik özellikleri aşağıdaki tabloda görüldüğü şekildedir.

Tablo 1

## Katılımcıların Demografik Özellikleri

Kişiler	Eğitim Durumu	Meslek	Yaş	Medeni Durum	Çocuk sayısı
K1	Üniversite	Ev Hanımı	35-40	Evli	2
K2	Üniversite	Ev Hanımı	40-45	Evli	1
K3	İlkokul	Ev Hanımı	35-40	Evli	3
K4	İlkokul	Ev Hanımı	40-45	Evli	3
K5	Üniversite	Devlet Memuru	25-30	Bekâr	0
K6	Lise	Ev Hanımı	45-50	Evli	3
K7	Üniversite	Devlet Memuru	40-45	Evli	2
K8	Lise	Devlet Memuru	35-40	Evli	2
K9	Doktora	Devlet Memuru	30-35	Evli	3
K10	Üniversite	Devlet Memuru	25-30	Evli	0
K11	Lise	Devlet Memuru	60+	Evli	2
K12	Lise	Devlet Memuru	60+	Evli	3
K13	İlkokul	Ev Hanımı	60+	Evli	4

## Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerinin toplanmasında açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda, katılımcıların tarihle

ilgili bilgilerini ortaya çıkarmayı hedefleyen soruların yanında tarihe karşı tutumlarını belirlemeye yönelik sorulara da yer verilmiştir. Örneğin katılımcılara tarih nedir, tarih bilmek önemli midir, tarihi bilgilere nasıl ulaşırsınız, gibi soruların yanında okul hayatınızda tarih dersine karşı tutumunuz nasıldı, tarihi konferanslara ilgi duyar mısınız, aile içinde tarihle ilgili sohbetler yapar mısınız? gibi sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların görüşlerine netlik kazandırmak ve kendilerini daha iyi ifade edebilmelerine imkân sağlamak için sonda soruları da kullanılmıştır. Görüşmeler ev hanımı olan grupta Amasya Belediyesine bağlı Kültür Evlerinde, çalışan grupta kendi iş ortamlarında ve 60 yaş üstü grupta ise kendi evlerinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler katılımcıların izniyle dijital ses kayıt cihazına kaydedilmiştir.

Görüşmeler tamamlandıktan sonra ilk olarak görüşme dökümleri kelimesi kelimesine yapılmıştır. Dökümler sonucunda elde edilen veriler QSR NVivo nitel veri analizi programı yardımıyla içerik analizi yöntemine uygun olarak gerçekleştirilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu çerçevede nitel veriler dört aşamada analiz edilmiştir; 1) verilerin kodlanması, 2) temaların bulunması, 3) kodların ve temaların düzenlenmesi, 4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2013:259-271).

Katılımcılara ait görüşme metinleri tek tek okunduktan sonra içerik analizi yöntemine uygun olarak kodlamalar gerçekleştirilmiştir. Kodlamada öncelikli olarak sorulardan yola çıkarak katılımcıların kullandıkları kavramlar belirlenmiştir. Her bir görüşme metni nitel veri analizi programı üzerinde kodlandıktan sonra dört ana tema belirlenmiştir. Bu temalar belirlenirken alan uzmanlarından görüş alınmıştır. Bu temalara göre katılımcıların görüşleri arasındaki benzerlik ve farklılıklar gruplandırılmış ve modeller oluşturulmuştur. Bu modellerden yola çıkarak katılımcıların tarihe yönelik algıları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bulgular kısmında belirlenen dört tema ayrı başlıklar altında ele alınmıştır.

## **Bulgular**

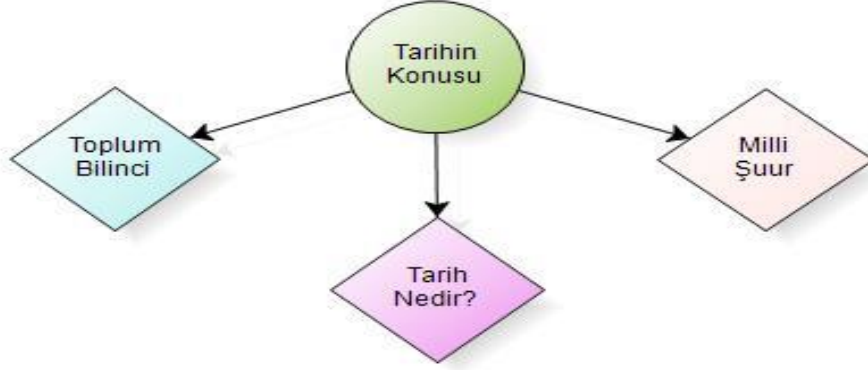
### **Kadınların Tarihin Anlamına Yönelik Görüşleri**

Kadınların tarihin konusu hakkındaki fikirlerini öğrenebilmek maksadıyla katılımcılara, Toplum bilinci ve milli şuur deyince aklınıza neler geliyor ve tarih nedir?



şeklinde iki farklı soru yöneltmiştir. Bu sorulara verilen cevaplar doğrultusunda Tarih Konusu şeklinde belirlenen tema üç farklı kavramla kodlanmıştır.

Şekil 1. Tarih Konusuyla İlgili Kavramlar



Şekil 1 de görülen kavramlardan Tarih nedir? sorusuna katılımcıların verdiği cevaplardan bazıları şu şekildedir;

Tarih deyince dünyanın var oluşu zamanından itibaren bu güne kadar bu evren ne yaşamış ne geçirmiş, oluşumlar, sıralamalar ne yaşanmış insanoğlu bu zamana gelene kadar nelerden geçmiş, hangi süreçlerden geçmiş bunların günümüze kadar aktarılmasına geçmişte yaşanan hertürlü şeyin günümüze aktarılmasına tarih diye bakarım (K1).

Tarih... geçmişimizdir (K4).

Geleceğimi şekillendirmem için bilmem gereken bilgilerdir (K8).

Tarih geçmişimizden gelen yeni bir şey...ışık diyelim (K11).

Toplum bilinci nedir ve Milli şuur nedir? soruları katılımcıların çoğu tarafından birbirine yakın kavramlar olarak düşünülmüş ve ona göre cevap verilmiştir. Diğerleri ise iki kavramı birbirinden ayırarak cevaplandırmıştır. Bu soruya verilen cevaplardan bazıları şu şekildedir;

Toplumun bilinçli olması her zaman önemli. Çünkü toplum cahil olursa o toplumdaki hayır gelmez. Her türlü suçu işleyebilirler (K12).

Milli şuur deyince benim aklıma ilk etapta 15 Temmuz geliyor. 15 Temmuzda o kadınlı erkekli hani arabalara binen biri çarşafli biri açık bir bayanın o kamyondaki görüntüsü aklıma geliyor. İşte erkeklerin tankın önüne yattıkları hayatlarını canlarını hiç göze almadan yani o vatan millet bayrak

sevgisi geliyor benim aklıma. Halen de tüylerim ürperiyor yani. O tablo hiç gözümün önünden gitmiyor (K7).

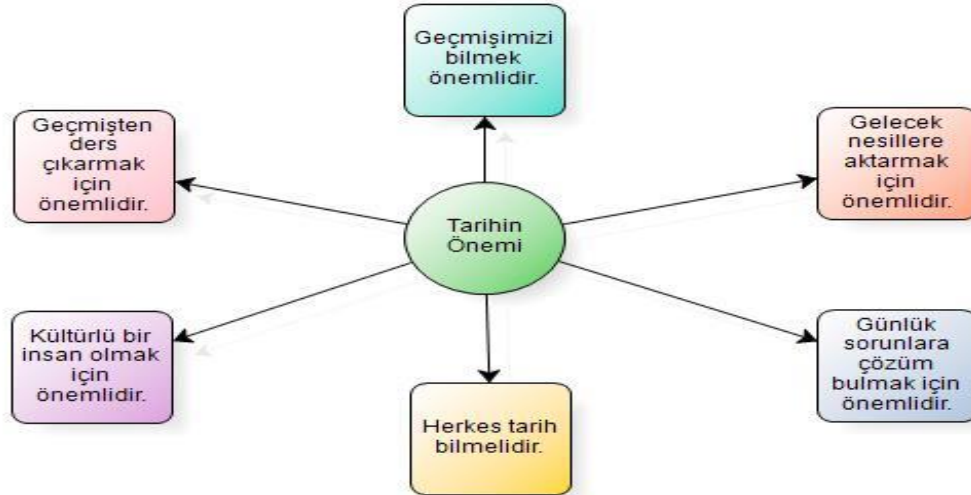
Milli şuur, bir durum ya da olabilecek olaylar karşısında bilinçli olma hali, yani farkında olma hali, ne kadar farkındayız ne kadar farkında olduğumuz şeylere ne kadar tepki verebiliyoruz, ne kadar düzeltmek ya da iyiye götürmek için eylemde bulunabiliyoruz (K9).

### Kadınların Tarihin Önemine Yönelik Görüşleri

Yapılan görüşmelerde katılımcıların bir disiplin olarak tarihin önemi hakkındaki görüşlerini tespit edebilmek için, Tarih bilmek önemli midir? sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerini daha iyi ifade edebilmelerine yardımcı olmak için gerekli görülen yerlerde, kimler tarih bilmeli, tarihin çoğunlukla geçmişle ilgili olmasının günlük hayata etkisi nasıl olur, kültürlü bir insan olmaya tarih bilmek katkı sağlar mı, tarihin günlük sorunların çözümüne katkısı nasıl olur, modern toplumda tarihin önemli bir yeri var mıdır? şeklinde sonda soruları yöneltilmiştir.

Bu sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde katılımcıların şekil 2’de görülen kavramlar üzerinde durduğu görülmüştür.

Şekil 2. Tarihin Önemiyle İlgili Katılımcı Görüşleri



Şekil 2’de görüldüğü gibi katılımcılar, geçmişimizi bilmek önemlidir, gelecek nesillere aktarmak için tarih bilmeliyiz, günlük sorunlara çözüm bulmak için önemlidir, geçmişten ders çıkarmak için önemlidir, kültürlü bir insan olmak için önemlidir ve

herkes tarih bilmelidir şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcıların görüşlerinin dağılımı ise tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

## Katılımcıların Tarihin Önemiyle İlgili Görüşlerinin Dağılımı

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13
Geçmişimizi bilmek önemli	1		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Geçmişten ders çıkarmak için önemli		1	1	1	1		1		1				
Gelecek nesillere aktarmak için önemli	1	1				1		1		1			1
Günlük sorunlara çözüm bulmak için önemli	1	1	1			1	1	1	1	1		1	1
Herkes tarih bilmeli	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kültürlü bir insan olmak için önemli			1	1	1	1	1	1		1	1	1	1

Tablo 2’de görüldüğü gibi katılımcıların tamamı tarihi herkesin bilmesi gerektiği konusunda ortak görüş belirtmişlerdir. Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri şöyledir;

Tarihi... meslek olarak tarihe yakın olan kişiler daha çok bilmeli... Yani bütün herkes hepimiz bilmek zorundayız ki ülkemizi milletimizi daha güzel günlere geçirelim (K5).

Herkes, kadın erkek, çocuk çoluk herkes. Yani belli bir yaşa gelmiş herkesin tarih bilmesi lazım (K10).

Kendini bilen herkes tarihi bilmeli (K11).

Tablo 2’de görüldüğü gibi katılımcıların çoğunluğu tarafından ortak olarak ifade edilen bir diğer görüşte geçmişimizi bilmenin önemidir. Bu konuda katılımcıların bazı ifadeleri şu şekildedir;

Tarih bilmek önemli. Benim geçmişim nereye dayanıyor... Şimdi bir insanın bir toplumun bir grubun bir milletin geçmişinde neler yaşadığı ve o değerlerini kaybetmeden bugüne kadar gelip bu gündeki güncel hayatını devam ettirebilmesi için her bireyin geçmişi bilmesi ve gününde de ona özgü yaşamasını devam ettirebilmesi için bence önemli (K1).

Tarih bilmek kesinlikle önemlidir. Çünkü geçmişini bilmeyen bir toplum geleceği hakkında yorum yapamaz (K10).

Çünkü geleceğimizi yönlendirebilmek için geçmişimizi bilmemiz gerekir (K3).

Kesinlikle çok önemlidir...toplumların milletin hani o bilince o şuurda erişmek için tarihini bilmesi gerekiyor ki ...geleceğe de o yönde ilerlemesi bakması bakımından önemli tarih bilmek (K5).

Katılımcılara yöneltilen Tarihin günlük sorunların çözümüne katkısı nasıl olur? sorusuna verdikleri cevaplardan bazıları aşağıdaki gibidir;

Tabii ki bir oturumda bir panelde bir görüşmede bir münazarada herhangi bir şekilde bir ortamda toplulukta bir muhabbetin olduğu bir ortamda karşımıza çıkabilecek her türlü soruya ya da problemlere cevap verebilmemiz için günlük hayatta da bizim tarihi bilmiş olmamızın çok önemli olması lazım (K1).

Günlük hayata etkisi, geçmişten bu güne düşünüyoruz, örnekler veriyoruz, o günden bu güne ne değişti, nasıl bu günlere gelebildik? Karşılaştırmalar yapıyoruz (K12).

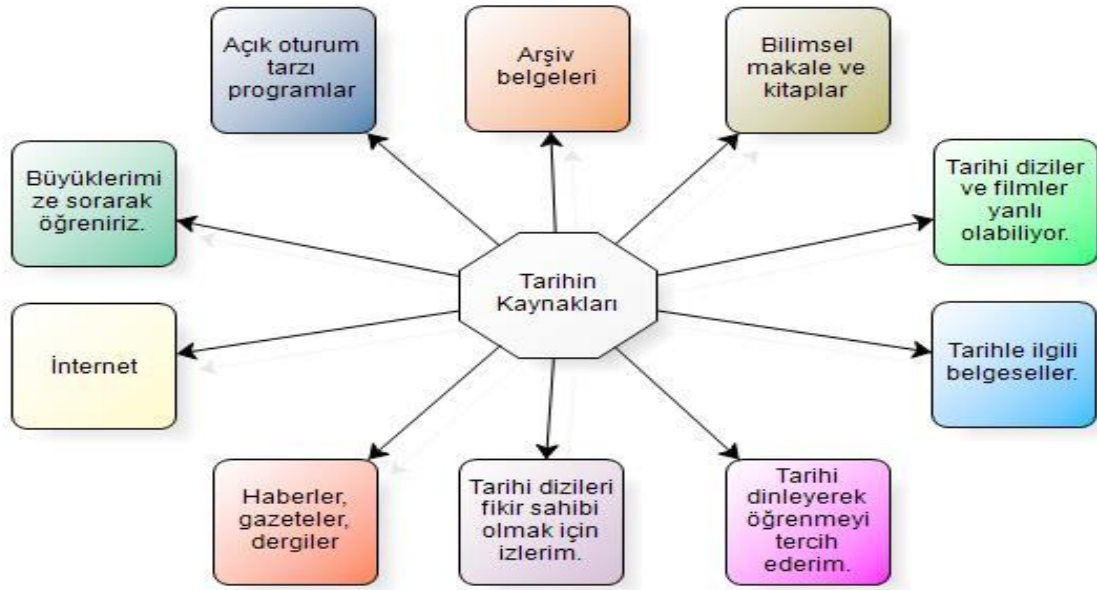
Yani geçmişte yaşanan şeyleri bilmek günümüze ışık tutmak anlamında. Onlardan ders almak. Hani bir söz vardır, geçmişini bilmeyenin geleceği olmaz diye. Bence çok önemli (K2).

Katılımcılar tarafından verilen cevaplarda da görüldüğü gibi tarihin toplum açısından önemi konusunda çoğu hemfikirdir. Katılımcıların ifadelerinde, tarihin geçmişle gelecek arasında bağlantı kurmada önemli olduğu ve tarih bilmenin gerekliliği konusunu vurguladıkları görülmektedir.

### **Kadınların Tarihle İlgili Bilgilere Ulaşma Yolları**

Yapılan görüşmelerde katılımcılara Tarihi bilgilere nasıl ulaşıyorsunuz? (TV programları, belgeseller, dizi/film, gazete, dergi, kitap, roman, vs) sorusu yöneltilmiş ve bu sorudan yola çıkarak katılımcıların tarihle ilgili bilgilere hangi kaynaklardan ulaştıkları ortaya konulmak istenmiştir. Verdikleri cevaplara göre tarihi dizi/filmleri izleme sebepleri ve piyasadaki tarihi bilgiler içeren kaynakları nasıl değerlendirdikleri şeklinde sonda soruları yöneltilmiştir. Bu sorulardan sonra katılımcıların görüşlerini anlamak adına tarihi bilgiyi doğru yoldan nasıl öğrenebiliriz? Sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların bu sorulara verdikleri cevaplar doğrultusunda ortaya çıkan görüşler şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. Tarihin Kaynaklarıyla İlgili Katılımcı Görüşleri



Şekil 3'te görüldüğü gibi katılımcıların tarihi bilgilere ulaşma yollarına yönelik görüşleri oldukça çeşitlilik göstermektedir. Bazı katılımcılar tarihi dizi ve filmlerin yanlı olabildiğini belirtmiş ancak bazı yapımların tarihle ilgili fikir verme konusunda başarılı olduğunu dile getirmişlerdir. Tablo 3'te katılımcıların görüşlerinin dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 3

Katılımcıların Tarihin Kaynaklarıyla İlgili Görüşlerinin Dağılımı

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13
Açık oturum tarzı programlar	1						1	1				1	
Arşiv belgeleri	1				1					1			
Bilimsel makale ve kitaplar	1	1		1	1	1	1				1		1
Büyüklerimize sorarak öğreniriz					1	1	1						
Haberler, gazeteler, dergiler			1								1	1	
İnternet		1	1		1	1	1		1				
Tarihi dinleyerek öğrenmeyi tercih ederim										1			
Tarihi diziler ve filmler yanlı olabiliyor	1	1	1	1			1	1	1				
Tarihi dizileri fikir sahibi olmak için izlerim			1		1	1				1	1	1	1
Tarihle ilgili belgeseller	1		1	1				1					

Tablo 3'te görüldüğü gibi katılımcılar tarihi bilgilere ulaşmak için farklı yolları kaynak olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu tarihi bilgilere doğru yoldan ulaşmak için en güvenilir kaynakların bilimsel makale ve kitaplar olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların tarihi dizilere bakış açıları ise değişiklik

göstermektedir. Bazı katılımcılar tarihi dizilerin yanlış olduğunu ve gerçekleri saptırarak anlattıklarını düşündükleri görülmektedir. Ancak bazı katılımcılar ise her dizi ya da film olmasa da bazılarının kaliteli yapımlar olduğunu ve bu dizi/filmleri seyretmenin tarihle ilgili fikir sahibi olmalarına yardımcı olduğunu dile getirmiştir. Bu konudaki farklı görüşlerden bazıları şu şekildedir;

Mesela son dönemlerde herkes tarafından çok fazla izlenen Muhteşem Yüzyıl dizisinin ben kesinlikle Kanuni Sultan Süleyman dönemini anlatmadığını düşünüyorum. Çok farklı anlattığını düşünüyorum. ... TV programlarında da bu gibi dizilerde de bunun arka planda olduğunu daha çok aşk şevk kadının ön plana çıkarıldığını böylece bütün padişahlara karşı insanlarda ön yargı oluştuğunu düşünüyorum (K1).

Yani şöyle hani çok dizi takip etmiyorum açıkçası... hani tarihi diziler bizim ülkemizdeki olan şekliyle belki gerçeği yansıtmıyor. O nedenle açıkçası sevmiyorum. Çok takip te etmiyorum ama daha farklı işlense aslında güzel de olabilir. İyi bir öğretim aracı olabilir (K9).

Tarihi dizi ve filmlerden fikir sahibi olmak için faydalanabileceğini ifade eden katılımcılar ise görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir;

Hem tarih hakkında fikir almak için hem de hoşuma gidiyor yani. Mesela ne biliyim kadınların fikirleri olsun, davranışları olsun, nasıl diyim, bir Türk kadının nasıl olması gerektiğini aslında bize birazcık gösteriyor (K3).

Tarihi filmleri güzelse tabii ki seyrediyorum. Hani böyle bana bir katkı sağlayacaksa seyrediyorum. Tarih böyle geçmişti sevdiğim için geçmişte ki olan şeyleri sevdiğim için hoşuma gidiyor izlemek. Yoksa hani böyle entrika, heyecan o tip şeyleri hiç sevmem (K5).

Katılımcılara yöneltilen tarihi bilgiyi doğru yoldan nasıl öğrenebiliriz? sorusuna verilen cevaplardan bazıları aşağıdaki gibidir;

Makalelerin tarihle ilgili bilim kişilerinin yazdıklarını okumanın daha önemli olduğunu düşünüyorum, tarihi bilgilere yani kesinliğinin doğruluğunun yüzdeler oranı daha yüksek olan kültür dergilerinden tarih dergilerinden, kitaplarından ulaşabilir (K1).

Evde bulduğum ansiklopediler ve kitaplardan da faydalandığım oluyor (K2).

Tarihle ilgili bilgilerine belgeseller yoluyla ulaştığını ifade eden katılımcılar düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir;

Ben genelde belgeselleri severim yani. İzlerim severim. Yani diziyi değil belgeseli daha çok tercih ederim (K4).

Genelde belgesellerle ulaşıyorum ben. Özellikle TRT belgeseli biliyor musunuz bilmiyorum orda çok güzel programlar var (K8).

Tarihi bilgilere internet yoluyla ulaşma konusunda katılımcılardan bazılarının görüşleri şu şekildedir;

Daha çok internet yoluyla ulaşmaya çalışıyoruz (K2).

İnternette olsun şuanda her şeyden ulaşılabilir yani (K6).

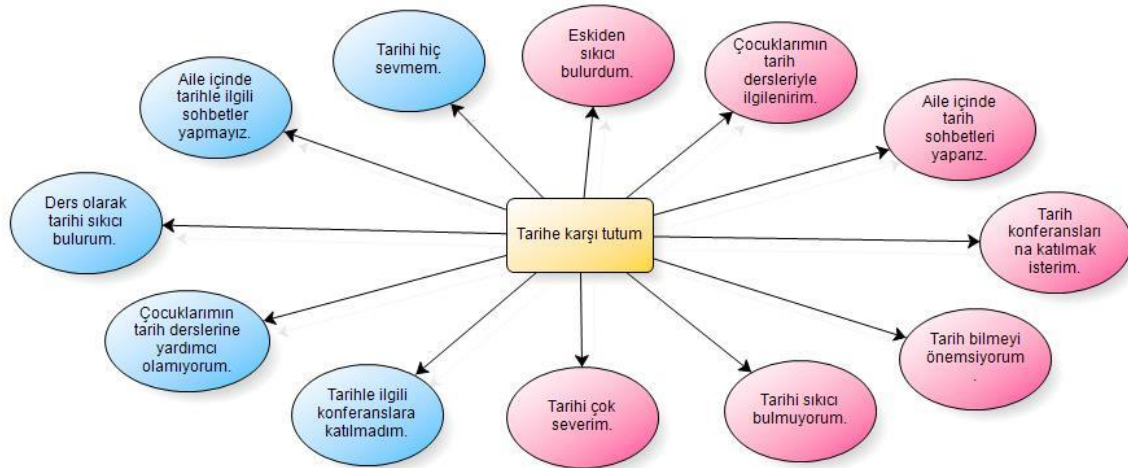
Yani aradığında bilgisayara otur internete yaz her türlü bilgi çıkıyor karşınıza zaten (K7).

Çok bişey okumuyorum tarihle ilgili ama merak ettiğim durumları daha çok internette ulaşmaya çalışıyorum (K9).

### **Kadınların Tarihe Karşı Tutumları**

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde tarihe karşı tutumlarını tespit edebilmek için, okul hayatında tarih dersine karşı tutumunuz nasıldı, çocuklarınızın tarih dersleriyle ilgilenir misiniz, tarihi konferanslara katılır mısınız/ilgi duyar mısınız, aile içinde tarih üzerine sohbet yapar mısınız? şeklinde sorular yöneltilmiştir. Bu sorulara verilen cevaplar doğrultusunda katılımcıların cevapları değerlendirilmiş ve kadınların tarihle ilgili tutumlarının değiştiği tespit edilmiştir. Yapılan kodlamalar neticesinde ortaya çıkan algılar Şekil 4'te gösterilmiştir.

Şekil 4. Katılımcıların Tarihe Karşı Tutumları



Şekil 4'te görüldüğü gibi katılımcıların ifadelerinden oluşan tutumlar olumlu ve olumsuz olarak iki farklı görüş içermektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu tarihe karşı tutumlarının zaman içinde değiştiğini ifade etmiştir. Katılımcı görüşlerinin dağılımı Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4

Katılımcıların Tarihe Karşı Tutumlarının Dağılımı

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13
Aile içinde tarih sohbetleri yaparız	1	1	1		1		1	1		1	1	1	
Aile içinde tarihle ilgili sohbet yapmayız						1			1				
Çocukları tarih dersleriyle ilgilenirim	1					1	1	1				1	
Çocukları tarih derslerine yardımcı olamıyorum			1	1									
Ders olarak tarihi sıkıcı buluyorum					1				1				
Eskiden sıkıcı bulurdum	1	1	1	1				1		1		1	
Tarih bilmeyi önemsiyorum	1	1		1		1	1						1
Tarihi çok severim			1	1			1	1			1		1
Tarihi hiç sevmem									1				
Tarih konferanslarına katılmak isterim	1	1	1	1	1	1	1	1		1	1	1	
Tarihi sıkıcı bulmuyorum						1	1	1			1	1	1
Tarihle ilgili konferanslara katılmadım		1	1	1	1	1			1				1

Tablo 4'te de görüldüğü gibi katılımcılardan altısı tarih bilmeyi önemsediklerini dile getirmişlerdir. Bu görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir;



Konuşuruz evet. Ben sevdiğim için benim kızım hemen der bak anne sen seviyorsun işte şurada şu olmuş falan diyerekten, severim yani tarihi (K4).

Yo ezber değil, yani her an sürekli var olan bir şey tarih yani. Geçmişimizden geleceğimize ve halen de yani tarih devam ediyor sürekli (K7).

Katılımcılar tarihin monoton ve sıkıcı olup olmadığıyla ilgili olarak aşağıdaki ifadelerle düşüncelerini açıklamışlardır;

Tarih hiçbir zaman sıkıcı değildir. Tarihi hepimizin bilmesi lazım (K13).

Yo sıkıcı bulmuyom ama bazı olaylarda üzüldüğüm şeyler oluyo geçmişte mesela bizler öldüğü zamanda bunlar yaşanılacak yani bu tarihte bunlar oldu diye insan üzüyor bazı olaylara (K6).

Katılımcılardan bazıları tarihi eskiden sıkıcı bulduklarını anlatırken fikirlerinin değişme sebebini de şu cümlelerle ifade etmişlerdir;

Tarihi çok eskiden sıkıcı bulurdum. Öğrencilik zamanlarımda çok fazla ilgili alanıma geçmeyi istesem de belki dış ortamlardan etkilenme, belki aktarılması bana şey geliyordu ama şu anki bilincimle özellikle üniversiteye gittikten sonra tarihin çok önemli olduğuna kanaat getirdim (K1).

Şöyle söyleyim, taa ki üniversite hayatına kadar tarih dersini hiç sevmemişim, ama ben aslında tarih dersini değil, tarih öğretmenlerimi sevmemişim. ... O yüzden tarihi ne sıkıcı buluyorum, ne monoton buluyorum (K5).

Şimdi okul zamanlarında tabii ki sıkıcı buluyoruz ama şu an benim sevdiğim bir konu haline geldi. Gerek basında çıkan, televizyonda yayınlanan tarihi diziler felan bunda çok etkili oldu. ... Daha doğrusu merak uyandırdı...(K2).

Aslında bende ilkokul mezunuyum. İlkokuldayken biraz çocuktuk yani tarih nedir şu bu hani bir an önce okul bitsin derdinde olduğumuz için. Ben okuldan sonra tarihe çok merak saldım (K4).

Katılımcılardan bazıları tarihi ders olarak sıkıcı bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu ifadeler aşağıdaki gibidir;

Tarihi... ders olarak sıkıcı ve monoton bulurum. Yani böyle bize öğrettiklerinden bize dayattıklarından monoton bulurum. Ama hani böyle tarihi şeyleri seviyorum... Geçmişini bilmek öğrenmek sıkıcı değil ama dediğim gibi ders olursa sıkıcı (K5).

Ya aslında yıllarca... bize aktarımında bir sıkıntı var, belki benim yaşadığım dönemi de hani kapsayan eğitimde ki bazı sorunlardan kaynaklı olabilir, bize çok sevdirilmedi, o nedenle evet biraz monoton buluyorum açıkçası (K9).

Katılımcılar tarihi konferanslarla ilgili olarak da genelde katılmadıklarını ifade etmişler ancak katılmama sebeplerinin ilgisizlikten ziyade bu tip konferanslardan haberdar olmamaları ve vakit sıkıntısı olarak dile getirmişlerdir. Bu konuda ki bazı katılımcı görüşleri şöyledir;

Yani aslında bugüne kadar hiç katılmadım. Ama katılma imkânım olsaydı hiç kaçırmazdım. Faydalı olacağına kesinlikle inanıyorum (K1).

Davet alsam katılırım ama öyle bir fırsatım olmadı (K12).

Hiç gitmedim. Yani hiç haberimde olmadı yani öyle olsa tabii ki muhakkak gitmeye çalışırım, yani haberimiz olmuyor genelde varsa da. Gitmeye çalışırım yani. Eğer böyle konferanslar olursa haberimiz olursa çok seviniriz (K3).

Öyle pek katıldığımız şeyler yok... ama duyduğumuz zaman gideriz duymayınca da gidemiyoruz (K6).

Tarih konferanslarına... hiç katılmadım. Hiç hani duymadım da ya da duyduysam da işim olmuştur, vakit ayıramamışımdır (K5).

Katılımcılardan çocukları olanların çocuklarının tarih derslerine yardımcı olma konusunda genelde istekli oldukları anlaşılmıştır. Kendi bilgileri ölçüsünde çocuklarına destek olduğunu ifade eden katılımcılar olduğu gibi, bazılarının bu konuda kendilerini yeterli görmedikleri anlaşılmaktadır. Çocuklarının eğitim durumuna göre kendilerinin çocuklarından bir şeyler öğrendiklerini ifade eden katılımcılar da olmuştur. Bu konudaki katılımcı cevaplarından bazı örnekler şu şekildedir;

Onların tarih dersleriyle aramız çok iyi hatta şöyle söyleyeyim benim yardımcı olmamdan çok, şu an onların bilgileri benden daha güncel daha taze olduğu için

ben anlamadığım algılayamadığım ya da zorlandığım konuları onlara soruyorum (K1).

Valla liseye kadar ilgileniyordum. Elimden geldiğince çalışan bir insan olduğum için pek fırsatımda olduğunu söyleyemeyeceğim yani. .... Çocuklarımı sıkıyor tarih dersi nasılsa onlar daha çok Matematik işte Türkçe o konularda daha iyiler (K7).

İlgilenirim ve önem veririm ve onlarda çok ilgilenirler. Özellikle mesela şu geçen akşam tartışma programı Sokullu'ydu mesela. Sokullu Mehmet Paşa'nın geçmişti. Devşirme sistemiydi. Yani onların fikirlerine de bakıyorum. Tarih algılamalarına da bakıyorum. Yani çocuklar, onlarda ilgileniyorlar mesela...(K8).

Mesela şu an bir dizi oynuyor diriliş diye, biz onu seyrediyoruz, birlikte seyretmeye çalışıyoruz. Tarihi sevmesi açısından tarihi olayları anlatıyoruz, tarihi yerleri birlikte geziyoruz, ... yani tarihi sevdirmeye çalışıyoruz (K2).

Katılımcılara yöneltilen aile içinde tarih üzerine sohbet yapar mısınız? sorusuna verilen yanıtlar katılımcıların tarihe karşı tutumlarının tespit edilmesi açısından önemli ifadeler içermektedir. Tablo 4'te de görüldüğü gibi katılımcılardan dokuzu aile içinde tarih üzerine sohbet yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda ki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

Eşimde tarihle ilgili... araştırmaları... sever. Evde güzel münazaralarımız olur. Ben dinleyici konumunda olurum daha çok, ama onlar baba kız konuşurlar ben dinlerim... Bu şekilde tarihle ilgili sohbetlerimiz olur yani (K1).

Evet, kızıyla yapıyoruz beraberce o da çok iyi anlıyor tarihten. ... Bazen istişare yapıyoruz, konuşuyoruz beraber programlar üzerine... Gelinim de zaten tarihçi, onun için ondan da çok öğrendiğim şeyler oldu (K12).

Yani o anki insanların yaşadığı şartlar. Toplum içersinde ki kadının erkeğin birbirine uyumu, kadının söz hakkının işte bir takım kararlarda özellikle devlet yöntemi konusundaki bir kadının söz hakkının olup olamaması konusunda eşimle tartışırız, hatta bu konu da sohbetlerimiz olur (K2).

Evet. Mesela beraber izliyoruz o programları babamda mesela meraklıdır bak, ben meraklıyım ama babam da meraklıdır... Her şeyden konuşuyoruz

mesela gündemde bir olay varsa o olay hani geçmişte de yaşandıysa onda hani yorumlar yapabiliyoruz (K5).

Tablo 4'te de görüldüğü gibi katılımcılar tarihe karşı tutumlarını doğrudan ifade ederken dokuzu tarihi çok sevdiğini belirtmiş sadece bir katılımcı tarihi hiç sevmediğini dile getirmiştir. Farklı özelliklere sahip olan katılımcıların tarihe karşı genel anlamda olumlu tutum geliştirdikleri tespit edilmiştir.

## **Sonuç**

Yapılan görüşmelerde elde edilen bulgular göstermektedir ki Türk kadını tarih konusunda oldukça bilinçli bir tutum sergilemektedir. Farklı özelliklere sahip katılımcıların tarihin toplum açısından önemi ve tarih bilmenin bireye sağlayacağı katkılar konusunda ortak görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Türk kadınının toplum bilinci ve milli şuur gibi konulara yaklaşımının da ortak özellikler gösterdiği yapılan görüşmeler sonucunda ortaya konulmuştur. Bir bilim dalı olarak tarihin toplumsal değerler için taşıdığı önemin her katılımcı tarafından dile getirildiği görülmektedir. Milli birlik ve beraberlik duygularının nesilden nesile aktarılması konusunda tarihin bilim olarak katkısı üzerinde duran katılımcılar, bu konulara gösterdikleri hassasiyetleri de açıkça ifade etmişlerdir.

Katılımcılar tarihin önemini dile getirirken üzerinde durdukları ortak noktalardan birisi de tarihten ders çıkarılması gerektiğidir. Gerek ülkemizin içinde bulunduğu zor durumları idrak edebilmek gerekse toplumsal bilincin gelecek nesillere aktarılması konusunda katılımcılar tarih bilmenin gerekliliğini belirtmişlerdir. Günlük hayatta karşılaştığımız sorunların çözümü için de tarihin önemli bir başvuru kaynağı olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu noktadan yola çıkan katılımcıların tarihin sadece ilgi duyanlar ya da araştırmacılar tarafından değil, toplumu oluşturan tüm bireyler tarafından bilinmesi ve önemsenmesi gereken bir bilim olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Tarihi bilgilere ulaşma konusunda katılımcıların oldukça farklı yollar takip ettikleri görülmektedir. Ancak farklı özelliklere sahip katılımcıların tarihi kaynaklarla ilgili olarak üzerinde birleştikleri en önemli nokta, tarihi bilgiye tek kaynaktan ulaşmanın

sakıncalı olduğu, var olan bilgilerin farklı kaynaklar incelenerek bir fikre ulaşılması gerektiğidir.

Tarihe karşı oldukça ilgili olan katılımcıların özellikle tarihi konferanslar konusundaki görüşleri göz önüne alındığında, bu tarz konferansların kadınlara yönelik olarak sayısının artırılması gerektiği anlaşılmaktadır. Araştırmanın yapıldığı Amasya'da başta üniversite olmak üzere kültürle ilgili diğer kurum ve kuruluşların bu konuya daha fazla hassasiyet göstermesi gerektiği düşünülmektedir. Üniversite tarafından düzenlenen tarihi konferansların sadece akademik kesime hitap edecek türden değil, halkın geneline hitap edecek tarzda genişletilmesi, gerekiyorsa valilik ve belediyenin bu konuda paydaş olarak sorumluluk almalarının gerektiği düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda ulaşılan sonuç göstermektedir ki, Türk kadını tarihin her döneminde olduğu gibi günümüzde de toplumdaki etkisinin farkındadır. Bu çalışma ile toplumsal birlik ve beraberliğin önemini duyumsayan, tarihin bu konudaki gerekliliğinin bilincinde olan kadınlarımızın tarihe gösterdikleri hassasiyet ortaya konulmuştur. Özellikle anne olarak kendi çocuklarına tarih sevgisi aşılama çalışmaları, tarih bilmenin önemini aile yaşantılarında da ortaya koydukları görülmektedir.

Tarih algısına yönelik olarak farklı gruplar üzerinde İmamoğlu, Kuyucu ve Kaplan (2013); Topçu (2016); Arseven, Dervişoğlu ve Uludağ (2015); Dönmez, Yeşilbursa (2014) tarafından yapılmış çalışmaların sonuçları bu çalışmada ulaşılan sonuçlarla karşılaştırıldığında tarih algısının demografik özelliklere bağlı kalmaksızın ortak noktalarda birleştiği görülmektedir. Çalışmada elde edilen bulgular diğer çalışmalarla karşılaştırıldığında, tarihi bilgilere ulaşmada izlenen yollarda ve tarihin önemiyle ilgili düşüncelerde de benzerlikler görülmektedir.

Kadınların tarih algıları üzerine yapılmış olan bu çalışmanın sonuçlarının ilgili diğer çalışmalarla örtüşüyor olması tarihin, bilim olma özelliğinin yanı sıra milli kimlik oluşturulması noktasında da toplum tarafından önemli bir belirleyici olarak görüldüğü yönünde çıkarımda bulunma imkânı vermektedir. Bu bağlamda yapılacak olan yeni araştırmaların temellendirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

## Kaynakça

- Altunay Şam, E. (2007). Amasya Eğitim Fakültesinde farklı bölümlerde okuyan öğretmen adaylarının tarih dersine ilişkin tutumları. *GÜ Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(3), 1-19.
- Arseven, A., Dervişoğlu, F. M. ve Uludağ, C. (2015). The Perceptions of secondary school 9th, 10th and 11th grade students with regard to history and history consciousness. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 4(1)1, 65-82.
- Carr, E. H. (1996). *Tarih nedir?* Misket Gizem Gürtürk (Çev.), İstanbul: İletişim.
- Collingwood, R.G. (2015). *Tarih tasarımı*. Çev. Kurtuluş Dinçer, Ankara: Doğubatı.
- Dönmez, C; Yeşilbursa, C. C. (2014). Ortaokul öğrencilerinin tarih algısı. *GEFAD*, 34(3), 415-436.
- Güler, A., Halıcıoğlu M.B. ve Taşgın S. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Güler, İ. (2012). *Tarihin toplumdaki işlevi ve yeri*. İstanbul: Elif.
- Halkin, L.E., (2000). *Tarih tenkidinin unsurları*. Yayına Hazırlayan: Bahaeddin Yediyıldız, Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- İmamoğlu, H. V.; Kuyucu, E. ve Kaplan, Ö. (2013). İlköğretim sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin tarih algısı. *Sinop İli Değerleri Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 15-18 Mayıs 2013, 271-283.
- Karapehlivan Şenel, F. (2012). Tarihsel ve toplumsal süreçte kadın. *Toplum ve Hekim*, 27(4), 246-255.
- Kütükoğlu, M. S. (2008). *Tarih araştırmalarında usul*. İstanbul: Elif.
- Özbaran, S. (1995). Neden ve nasıl tarih? Salih Özbaran (Eds.) *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları* (s.25-33). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt.
- Tekeli, İ. (1998). *Tarih bilinci ve gençlik*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt.
- Tekeli, İ. (2000). *Tarih öğretiminin yeniden yapılandırılması*. İstanbul: Tarih Vakfı.

- Tellioğlu, İ. (2016). İslam öncesi Türk toplumunda kadının konumu üzerine. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 55, 209-224.
- Topçu, E. (2016). 6,7 ve 8. Sınıf öğrencilerinin tarihsel bilgiye ilişkin algılarının incelenmesi. *Turkish History Education Journal*, 5(1), 97-135.
- Uzun, H. (2006). Tarih bilimi ve tarihte nedensellik. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 7(1), 1-13.
- Yaşar Ekici, F. (2014). Türk aile yapısının değişimi ve dönüşümü ve bu değişim ve dönüşüme etki eden unsurların değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 30, 209-224. DOI: 10.9761/JASSS2594.
- Yıldırım, A ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

## Extended Summary

### Purpose

This research aims to evaluate how Turkish women, having an important position in the society, currently perceive history. Considering shaping and influencing the society particularly through their role assumed as mothers, it is of great significance to reveal what women's perspective of history which was an essential discipline for the societies. It is undeniable that women becoming influential in numerous stages of social life proves that, whether they work or they are homemakers, they contribute to conveying social values to next generations greatly. This research seeks an answer to the question of "How do Turkish women perceive history?" in Amasya. Never before

how Turkish women, who have had active roles in shaping the society, perceive the history has been studied, and the current conjuncture of the society deepen the significance of such research.

## **Method**

This research, which aims to reveal how Turkish women perceive the history currently, is a qualitative research conducted with an open-ended interview approach by phenomenology (phenomenology) pattern. Due to the characteristics of the population, the samples were specified using maximum variation sampling method. Therefore, three groups (Homemakers, Working and Above-60) with a total of 13 women, all living in Amasya, were chosen to be the samples of the research. In order to facilitate practicality of research period and planning of interview lengths, the group of homemakers were chosen among the trainees in Municipal Culture Centre of Amasya. The participants of the Working and Above-60 groups were chosen among the women who work in non-educational fields (such as physicians, nurses, bank officers, public officers etc.) based on the immediate vicinity of researchers, and on completely voluntary basis. Interviewees were determined on a voluntary basis. For the collection of research data, a semi-structured interview form was used. This form addressed questions to observe participants' knowledge of history as well as their attitude towards history itself. The interviews were tape-recorded, and following the completion of interviews, firstly, records were transcribed word by word. Data obtained from such transcription were encoded compliant to content analysis method via QSR NVivo Qualitative Data Analysis Software. While encoding, based on the questions asked, four primary themes corresponding to [*keywords*] *notions*] were determined. Under those themes, categories based on similarities and differences between the perspectives of the participants, and models were organized. Referring to such models, this research attempts to reveal participants' perception of history. Under the findings chapter, those four themes are discussed separately in detail.

## **Results and Discussion**

The findings of the research manifested a distribution of the participant opinions to four themes, being subject matter, importance, resources of and attitudes towards history. Analysis of participants' opinion on the subject matter of history indicated that they all agreed on history being the entire knowledge concerning the past. Another fact observed was that a majority of the participants agreed that history was an important



field of study that everyone should have an idea of. They stated how important it is to know about history and convey it to next generations. Whereas, upon the analysis of participant s' opinions on the resources of history, such opinions revealed to be distinct. However, a majority of the participants showed that citing scientific books and articles, for more accurate knowledge of history. It was observed that some of the participants expressing their opinions on series and movies about history, referred to such media as being biased and not reflecting the reality. Analysing the participants' attitudes towards history, it was observed that a majority of them were positive. It was further observed that attitudes of those participants, who once found history classes inconvenient in schools, towards history have changed their minds gradually and they have understood the significance of it. It was discovered that they mind knowing about history, and talk on history within their families. It is also evident from the findings that the participants encouraged their children to learn history as much as possible in their educational life, and they tried to love their children with history.

### **Conclusion**

As it is evident from the findings, participants of distinct characteristics agree on the importance of history for the society, and how much knowing about history contributes to an individual. It is seen that each participant expresses that history, as a field of science, is of vital importance for the social values. One can understand that the participants consider history as a field of science, which should not only be known and minded by researchers or by those who are interested in, but also by every single individual in the society. The participants state how necessary it is to know about history, both for comprehending the difficult situation the country is in, and for transferring social awareness to next generations. Participants, being notably interested in history, and considering their opinions, particularly on conferences concerning history, it is clearly significant that the number of such conferences for women should be increased. The findings of the research prove the awareness of Turkish women, who sense the importance of social unification, and history is vital to such unification on history. It is seen that they, particularly as mothers, endeavour to plant the love of history in their children, and reflect the importance of knowing about history to their family life.